

Att sortera, panta och tänka på miljön

Berättelse

I Sverige hör du ofta ord som “miljö”, “klimat” och “återvinning”. Många i Sverige tänker på miljön i vardagen. Men hur mycket man gör är olika från person till person. Det är inte ett krav att leva på ett visst sätt.

En vanlig sak är att sortera sopor. Det betyder att man delar upp sitt avfall. Papper för sig, plast för sig, metall och glas för sig. Matavfall lägger man också för sig. Då kan materialet återvinnas. Det betyder att man gör nya saker av det gamla i stället för att slänga allt.

En annan vanlig sak är att panta. När du köper en läsk eller en öl i en burk eller en PET-flaska betalar du lite extra. Det heter pant. När flaskan är tom lämnar du den i en pantmaskin i affären. Då får du tillbaka pengarna. Sedan september 2025 får du 2 kronor för en burk och 3 kronor för en stor PET-flaska. Pantsystemet drivs av ett företag som heter Pantamera. Målet är att 90 procent av alla burkar och flaskor ska återvinnas.

Sverige har också lagar och mål för klimatet. Sedan den 1 januari 2018 finns en klimatlag. Ett mål är att Sverige senast år 2045 inte ska släppa ut mer växthusgaser än landet tar upp. Det är ett stort och långt mål.

För många i Sverige är det här en helt vanlig del av dagen. Man sorterar soporna och pantar flaskorna utan att tänka så mycket på det.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
miljö	naturen runt oss, till exempel luft, vatten och mark
klimat	hur varmt eller kallt det är på jorden under lång tid
sortera	dela upp sakerna i olika högar
avfall	sopor; saker man inte vill ha kvar och slänger
återvinna	göra nya saker av gammalt material
panta	lämna tillbaka burkar och flaskor och få pengar
pant	de extra pengar man betalar och får tillbaka
pantmaskin	en maskin i affären där man lämnar burkar och flaskor
växthusgas	en gas, till exempel koldioxid, som gör jorden varmare
lag	en regel som gäller i hela landet
mål	något man vill nå i framtiden

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder det att sortera sopor?
 1. Att slänga allt avfall i samma påse.
 2. Att dela upp avfallet, till exempel papper, plast, metall och glas.
 3. Att bränna upp alla sopor hemma.
2. Vad händer när du pantar en burk eller en flaska?
 1. Du betalar extra pengar och får dem aldrig tillbaka.
 2. Du lämnar flaskan i en pantmaskin och får tillbaka pengar.
 3. Du måste köpa en ny flaska direkt.
3. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Sverige har en klimatlag sedan 2018.
 2. Alla i Sverige lever på exakt samma sätt för miljön.
 3. Pantsystemet drivs av Pantamera.
4. Hur mycket får du för en burk när du pantar den sedan september 2025?
5. Vad är ett av Sveriges stora klimatmål till år 2045? Svara med egna ord.

Facit

1. 1. Att dela upp avfallet, till exempel papper, plast, metall och glas.
2. 1. Du lämnar flaskan i en pantmaskin och får tillbaka pengar.
3. 1. ja b) nej (texten säger att hur mycket man gör är olika från person till person) c) ja
4. Exempel på svar: Man får 2 kronor för en burk.
5. Exempel på svar: Att Sverige senast år 2045 inte ska släppa ut mer växthusgaser än landet tar upp.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret vardagstext om sopsortering och pant, bra för att öva ord om vardag och miljö. Tema: värderingar och sociala koder i Sverige, med fokus på lagar och praktiska vanor i stället för att leva på ett "rätt" sätt. Håll texten neutral: vi säger "många i Sverige", inte "svenskar är miljömedvetna". Fråga 3b tränar att skilja på "många" och "alla". Låt eleverna jämföra med hur man sorterar avfall och lämnar flaskor i deras egna länder.

Diskussionsfrågor

- Sorterar du dina sopor hemma? Hur gör du?
- Finns det pant på burkar och flaskor där du kommer ifrån? Hur fungerar det?
- Vad är lätt och vad är svårt med att sortera avfall när man är ny i Sverige?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta vad du gör med dina sopor och flaskor hemma. Vad sorterar du, och var lämnar du det?

Källor och faktagranskning

- Naturvårdsverket – Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomställningen/sveriges-klimatarbete/sveriges-klimatmal-och-klimatpolitiska-ramverk/>
- Regeringen.se – Det klimatpolitiska ramverket: <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket/>
- Naturvårdsverket – Kommuners insamling av förpackningsavfall (fastighetsnära insamling): <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/producentansvar/producentansvar-for-forpackningar/kommuners-insamling-av-forpackningsavfall-fran-hushall-och-vissa-verksamheter/fastighetsnara-insamling/>
- Pantamera (Returpack) – Fakta & statistik: <https://www.pantamera.nu/privatperson/fakta-statistik>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. KÄNSLIGT ÄMNE – texterna håller sig medvetet till lagar, officiella mål och statistik och undviker värderingar. Verifierade nyckelfakta: Sverige har sedan 2017 ett klimatpolitiskt ramverk i tre delar – en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018 och säger att regeringen ska föra en politik som bygger på klimatmålen samt vart fjärde år ta fram en klimatpolitisk handlingsplan. Ramverket beslutades av en bred majoritet i riksdagen. Det långsiktiga målet är att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser, och därefter ska upptaget vara större än utsläppen (negativa utsläpp); utsläppen från svenskt territorium ska då vara minst 85 procent lägre än 1990. Sverige har ett pantsystem för aluminiumburkar och PET-flaskor som drivs av Returpack (Pantamera): man betalar pant vid köp och får tillbaka pengarna i en pantmaskin. Målet är att 90 procent av alla burkar och PET-flaskor ska återvinnas; 2024 låg pantningsgraden enligt Pantamera på cirka 87,6 procent, vilket motsvarade över 2,8 miljarder pantade förpackningar. Från september 2025 höjdes panten: en aluminiumburk från 1 till 2 kronor och en stor PET-flaska (1 liter och uppåt) från 2 till 3 kronor. Det är vanligt att hushåll sorterar avfall (papper, plast, metall, glas, matavfall) för återvinning; senast den 1 januari 2027 ska alla kommuner ha infört fastighetsnära insamling av förpackningar nära hemmet. OSÅKERHETER OCH MYTER (markeras försiktigt i texterna): Sveriges totala växthusgasutsläpp 2024 redovisas olika beroende på mätmetod (territoriella utsläpp exklusive markanvändning anges till runt 45–47,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter i olika rapporter) – därför anges endast att utsläppen ökade något 2024 jämfört med 2023, och läsaren hänvisas till Naturvårdsverkets aktuella statistik i stället för en exakt siffra. Att "svenskar är extra miljömedvetna" är en vanlig men osäker generalisering – texterna skriver i stället "många i Sverige" eller "det är vanligt att". Exakta pantbelopp och pantningsgrad ändras över tid (siffrorna gäller 2024–2025; se Pantamera för det senaste). Pantsystem och hög återvinningsgrad finns även i andra länder och framställs inte som unikt för Sverige.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.